

Tjörns kommun

kommun@tjorn.se

Beslut för grundskola

efter tillsyn i Bleketskolan, Tjörns kommun

Skolinspektionens beslut

Med anledning av den rådande situationen med risker för smittspridning av Covid-19

Många skolor är i dagsläget starkt påverkade av de åtgärder som vidtas med anledning av Covid-19. Följden kan vara stor frånvaro av personal eller att resurser måste tas i anspråk för nya förhållanden. För gymnasieskolan och vuxenutbildningen gäller särskilda rekommendationer. Skolinspektionen anpassar för närvarande på olika sätt sin tillsyn och granskning. Mer information finns på www.skolinspektionen.se. Vi följer kontinuerligt situationen och hur den påverkar skolsystemet i olika delar av landet. Eftersom skolan fortfarande är aktiv och ska fortgå men under andra omständigheter menar Skolinspektionen dock att det är viktigt att meddela bedömningen efter den tidigare tillsynen eller granskningen som redan ägt rum. Skolinspektionen har i detta beslut satt uppföljningstiden med hänsyn till rådande omständigheter. Uppföljningstiden kan komma att förlängas ytterligare om förutsättningarna förändras. Om du som huvudman behöver längre uppföljningstid kontakta Skolinspektionen för prövning.

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Tjörns kommun att senast den **11 september 2020** vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen i Göteborg; skolinspektionen.goteborg@skolinspektionen.se eller Box 2320, 412 50 Göteborg.

Nedan redovisas förslag på åtgärder. I de fall det är möjligt får bristen avhjälpas på annat sätt.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolinspektionen konstaterar att Tjörns kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Det bedrivs ett aktivt och medvetet värdegrundsarbete för att skapa en miljö som bygger på respekt och delaktighet. (Lgr 11, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, En likvärdig utbildning, God miljö för utveckling och lärande, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper).
- Utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. (5 kap. 3 § skollagen; Lgr 11, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar).
- Vid skolenheten bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. (6 kap. 6-10 §§ skollagen)

Åtgärder

- Rektor ska se till att det bedrivs ett aktivt och medvetet värdegrundsarbete för att skapa en miljö som bygger på respekt och delaktighet. I detta ingår att:
 - Se till att värdegrundsarbetet omfattar alla elever på skolenheten samt att det genomförs på ett sådant sätt att det är uppföljningsbart så att det går att se om arbetet gett avsedd effekt. Skolan ska aktivt och medvetet främja elevers lika rätt och möjligheter, oberoende av könstillhörighet samt motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande och utveckling. Arbetet ska ta sin grund i elevernas attityder till de grundläggande demokratiska värderingarna.
- Rektor ska se till att utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet. I detta ingår att:
 - Rektorn ska besluta om trygghetsskapande åtgärder. Dessa åtgärder ska bygga på en kartläggning och analys av skolans behov. Åtgärderna ska utvärderas. Detta arbete ska dokumenteras i skolans systematiska kvalitetsarbete.
 - Det finns rutiner för hur skolpersonal ska arbeta gemensamt och övergripande för att skapa en trygg skolmiljö.
 - Rektorn ska se till att trygghet gäller för alla elever, i alla klasser och i alla ämnen samt under rasttid i skolbyggnader och på skolans område.
- Rektor ska se till att utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero. I detta ingår att:
 - Rektorn ska besluta om åtgärder för att skapa studiero för alla elever i alla ämnen. Dessa åtgärder ska bygga på en kartläggning och analys av skolans behov. Åtgärderna ska utvärderas inom 2 månader efter införande. Detta arbete ska dokumenteras i skolans systematiska kvalitetsarbete.
 - Det finns rutiner för hur skolpersonal ska arbeta gemensamt för att skapa studiero.
- Rektor ska se till att det vid skolenheten bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. I detta ingår att:
 - Rektor beslutar om åtgärder för att förekomma att kränkningar uppstår. Dessa åtgärder ska bygga på en kartläggning och analys av skolans behov. Åtgärderna ska utvärderas. Detta arbete ska dokumenteras i skolans plan mot kränkande behandling.
 - Upprättande av en ny plan mot kränkande behandling. Planen ska vara implementerad i verksamheten.

Grundläggande förutsättningar för skolenheten

Skolinspektionen konstaterar att Tjörns kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Elevhälsan arbetar främst förebyggande och hälsofrämjande och stödjer elevernas utveckling mot utbildningens mål. (2 kap. 25 § skollagen; Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar)

- Skolbiblioteket används för att stödja elevernas lärande och kunskapsutveckling. (2 kap. 36 § skollagen; Lgr 11, 2.2 Kunskaper, 2.8 Rektorns ansvar)

Åtgärder

- Rektor ska se till att elevhälsan arbetar främst förebyggande och hälsofrämjande och stödjer elevernas utveckling mot utbildningens mål.
- Rektorn ska se till att skolbiblioteket används för att stödja elevernas lärande och kunskapsutveckling.

Bedömning

Skolinspektionen har genomfört tillsyn av Bleketskolan, Tjörns kommun under hösten 2019. Bleketskolan besöktes av Skolinspektionen den 8 och 9 oktober 2019.

Skolinspektionens tillsyn av Bleketskolan i Tjörns kommun visar att verksamheten inte lever upp till författningarnas krav inom områdena trygghet och studiero samt arbete mot kränkande behandling och grundläggande förutsättningar för skolenheten.

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolenhetens värdegrundsarbete eftersom det på skolenheten inte bedrivs ett aktivt och medvetet värdegrundsarbete. Detta blir särskilt allvarligt eftersom utredningen visar att det finns ett tydligt motstånd mot HBTQ-personer bland skolans elever. Inte heller finns ett strategiskt arbete med att tillförsäkra eleverna en skolmiljö som präglas av trygghet då det finns elever som upplever både otrygghet och kränkningar. Skolinspektionen bedömer vidare att utbildningen inte utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero då tillsynen visar att det finns elever i vissa klasser som inte har studiero. Skolinspektionen bedömer därtill att elevhälsans arbete inte främst är hälsofrämjande och förebyggande. Visserligen genomförs enstaka förebyggande och hälsofrämjande insatser på skolenheten men av utredningen framgår att dessa insatser inte är tillräckliga utifrån de behov som finns på skolan. Det framgår inte heller att elevhälsans kompetenser tas tillvara i det arbetet. Slutligen bedömer Skolinspektionen att skolbiblioteket inte används i undervisningen för att främja elevernas lärande och kunskapsutveckling. Även denna brist kan kopplas till ovan beskrivna, då litteratur kan vara en ingång till att diskutera människors olika levnadsvillkor och utsatthet.

Föreläggande

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Bedömning

Skolinspektionen bedömer att det på Bleketskolan finns brister i värdegrundsarbetet då det inte bedrivs ett aktivt och medvetet övergripande värdegrundsarbete på skolenheten. Skolenheten har i sin likabehandlingsplan och plan mot diskriminering och kränkande behandling beskrivit olika insatser inom värdegrundsarbetet såsom hajk på Torpet, segling med skolfartyget Atene, ökad vuxennärvaro i korridorer, kaféet och andra utrymmen samt att mentorer på mentorstid ska arbeta med språkbruket så att verbala kränkningar upphör. Utredningen visar dock att alla insatser som beskrivs i

planerna inte genomförs och att skolenheten inte heller har utvärderat resultatet av insatserna varför risken finns att insatserna inte fått avsedd effekt. Utredningen visar också att det finns ett tydligt motstånd mot HBTQ personer. Trots detta finns inga åtgärder, pågående eller planerade, för att möta den negativa inställning gentemot homosexuella som finns i delar av elevgruppen. Skolenheten har såväl under föregående läsår som tidigare år arbetat med bland annat HBTQ-området men då detta inte fått ett positivt mottagande, bland en grupp elever, har det arbetet upphört. Detta trots att personalen anser att det fortfarande finns behov av att arbeta med dessa frågor. Skolinspektionen bedömer vidare att eleverna inte tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet. Detta grundas i att det vid tillsynen framkommer att det råder en otrygg miljö för många elever och vissa platser på skolan pekas ut som särskilt otrygga. Under det senaste läsåret har också grovt språk och trakasserier utifrån kön, utseende och elevers bakgrund förekommit. Det förekommer också att elever under raster knuffar och låser in varandra samt att elever kastar saker och lägger krokben på andra elever. Otryggheten och kulturen på skolenheten har bidragit till att det finns ett antal elever som inte kommer till skolan på grund av rädsla för att bli utsatta för kränkande behandling eller andra former av utsatthet. Vid tillsynen framkommer också att det råder en stark machokultur som pojkarna på skolan förväntas leva upp till. Inom lärarkåren finns även olika syn på hur pojkar och flickor förväntas uppträda. Enligt dokumentationen är prioriterade mål för läsåret 2019/20 ett fortsatt arbete för att öka trygghet och studiero för eleverna på skolan och för att motverka verbala kränkningar. Inga åtgärder nämns dock för att komma till rätta med diskriminering utifrån kön trots att det i elevenkät genomförd hösten 2018 framkommit att detta är en av de mest förekommande grunderna för kränkningar. Bristen på ett aktivt och medvetet värdegrundsarbete för att skapa trygghet på skolenheten påverkar elevernas möjligheter till en trygg skolmiljö. Bristen bidrar även till att det råder en tystnadskultur på skolan där starka elevgrupper sätter agendan, vilket försvårar för personal och elever att utmana exempelvis den homofoba kultur som råder i vissa elevgrupper på skolenheten och som till viss del även finns i det omkringliggande samhället. Trots detta finns det inte något gemensamt och övergripande värdegrundsarbete för att förmedla och förankra de grundläggande värderingar som samhället vilar på, exempelvis likabehandling av individer och grupper. Bristen kan också leda till att eleverna inte inhämtar de värden som utbildningen syftar till samt att eleverna inte ges möjlighet att få sina skilda uppfattningar bemötta med kunskap, öppna diskussioner och aktiva insatser. Att värdegrundsfrågor diskuteras är också väsentligt för att kunna skapa trygghet på skolenheten.

Vidare bedömer Skolinspektionen att det finns elevgrupper som har en studiemiljö som brister i studieron. Tillsynen visar att i vissa klasser brister studieron på ett sätt som gör att elever blir störda i sitt skolarbete och därmed i sin kunskapsutveckling. Det förekommer exempelvis att lärarnas genomgångar blir avbrutna samt att elever pratar högt och springer runt i klassrummet. Rektor har fått signaler om detta men har vid tiden för tillsynen ännu inte satt in relevanta åtgärder för att komma tillrätta med situationen. Att det råder studiero så att eleverna kan fokusera på skolarbetet är centralt för elevernas utveckling och lärande och rektor måste se till att åtgärder vidtas så att alla elever tillförsäkras studiero.

Skolinspektionen bedömer vidare att det saknas ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling. Tillsynen visar att det inte bedrivs något aktivt och systematiskt arbete för att förebygga och förhindra kränkande behandling. Varken elever, lärare eller elevhälsa har i intervjuer kunnat uppge exempel på pågående arbete för att motverka kränkande behandling, trots att det i likabehandlingsplanen finns beskrivna åtgärder som ska genomföras. I skolans egen likabehandlingsenkät framgår vidare att kön är den vanligaste orsaken till kränkningar och trots detta har skolan inte satt in åtgärder som särskilt riktats mot HBTQ-området. Åtgärder och insatser som tidigare termer har ingått i arbetet för att motverka kränkande behandling har inte heller utvärderats eller analyserats för att se om de fått avsedd effekt. Avsaknaden av ett aktivt och medvetet arbete för att motverka kränkande behandling bidrar till att alla elever inte har en skolmiljö som präglas av trygghet. Tillsynen visar att detta är särskilt allvarligt inom just området HBTQ och angränsande områden (se avsnitt om värdegrundsarbete). Skolinspektionen bedömer därmed att det finnas en påtaglig risk för att elever med exempelvis homosexuell läggning riskerar att utsättas för kränkningar.

Rättslig reglering

Enligt skollagen ska utbildningen bland annat förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. I skollagen anges också att utbildningen ska utformas i överrensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor. Var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling.

Enligt skollagen ska utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. I förarbetena till skollagen (jfr prop. 2009/10:165, s. 319) framgår att en av de viktigaste förutsättningarna för att barn och ungdomar ska kunna inhämta och utveckla kunskaper och värden är en trygg och stimulerande lärandemiljö. En viktig grund för att åstadkomma trygghet och studiero i skolan är en aktiv dialog mellan elever, mellan elever och lärare eller annan personal och även elevens vårdnadshavare om de gemensamma värden som ska gälla.

I förarbetena till skollagen anges att det förebyggande arbetet är centralt. Det är skolans, och ytterst rektorns ansvar att skapa trygghet och studiero i skolan. En viktig förutsättning för detta är att elever, lärare och annan personal känner ett gemensamt ansvar och har respekt för varandra i skolan samt att skolan även involverar elevernas vårdnadshavare i arbetet med att skapa gemensamma utgångspunkter för en trygg skolmiljö. Det kräver ett aktivt värdegrundsarbete där grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter kommer till uttryck i praktisk handling. Att skapa en miljö som bygger på respekt och delaktighet utgör grunden för en trygg och utvecklande studiemiljö (prop. 2009/10:165, s. 320).

Utredning

Värdegrundsarbete

Skolinspektionens utredning visar att det inte bedrivs ett aktivt, medvetet och övergripande värdegrundsarbete på skolenheten. I intervjuer med elever framkommer att de inte arbetar förebyggande med värdegrundsfrågor. Ingen av de intervjuade eleverna säger sig exempelvis ha arbetat med värderingsövningar. Elever i årskurs 7 nämner att de tittat på en film som heter Hashtag och att de därefter kort samtalat om filmen för att sedan övergå till att arbeta med annat. En elev uppger under intervjutillfället att de vid ett tillfälle under höstens mentorstid delats upp i tjej- och killgrupper för att prata om hur det är i klassen men att detta endast skett vid det tillfället. Lärarna berättar i intervju att de tidigare hade så kallad livskunskap på schemat och att det då fanns tid att arbeta med värdegrundsfrågor. Då arbetade de bland annat med sociala medier men nu är det svårt att hitta tid för dessa frågor, uppger en lärare. Rektorn berättar att skolan har olika aktiviteter i olika årskurser som är kopplade till det förebyggande värdegrundsarbetet. Varje årskurs har ett eget årshjul utifrån vad de ska arbeta med gällande värdegrunden och hur det ska genomsyra undervisningen och det finns olika aktiviteter kopplade till det, säger rektorn. Torpet är en sådan aktivitet där de har värdegrund- och samarbetsövningar, berättar biträdande rektor. Seglingen med Atene är exempel på en annan aktivitet för att skapa gemenskap, enligt rektorn. Rektorn berättar att de planerar att arbeta med språkbruket eftersom de genom en skolenkät sett att det var den typen av kränkningar som mest förekommer på skolan. I det arbetet ska trygghetsteamet tillsammans med ungdomssamordnare och ungdomskonsulenter titta på metoder de kan använda sig av men det arbetet har ännu inte startat, uppger biträdande rektor. De har även en ökad vuxennärvaro i korridorer och kaféet i form av ungdomssamordnare och en frivillig person från kyrkan, säger rektorn. Hur lärarna arbetar med värdegrunden i klassrummet och det vardagliga arbetet det säger sig rektor inte ha någon kännedom om.

Vidare visar Skolinspektionens utredning att trots att det på skolan finns ett tydligt motstånd mot HBTQ-personer så vidtas inte några åtgärder för att motverka detta. Eleverna berättar i intervju att förra läsåret var Delta (kommunens kultur- och fritidsverksamhet) på skolan och höll en föreläsning om olika sexuella läggningar. En elev berättar att det var en föreläsning och en slags teater om machokultur och att det slutade med att vissa elever protesterade och störde. Alla elever som deltar i intervjun är överens om att besöket från Delta inte blev något positivt även om diskussioner fördes efter föreläsningen. Ju mer de pratar om exempelvis HBTQ-frågor desto mer utsatta blir elever om de inte håller med majoriteten, säger flera elever. Flera elever uppger också att majoriteten av skolans elever, eller i alla fall de som hörs, är emot allt som rör HBTQ. Vissa elever vågar inte uttala sig för de vill inte ha problem med någon i klassen, säger flera elever. Det finns elever som tänker på ett annat sätt än de som hörs mest men de vill inte säga vad de tänker för då riskerar de att få andra elever mot sig. Vissa grupper blir starkare och det går inte att gå emot de grupperna, berättar elever. Flera elever uppger att det skulle bli problem om någon sade att de var tillsammans med någon av samma kön. Flertalet elever uppger också att de i klasserna talat om diskrimineringsgrunderna och de känner till att det på skolan finns en

likabehandlingsplan. Lärarna går igenom planen varje år men eleverna uppger att de inte tror att det hjälper. Ingen lyssnar när läraren går igenom likabehandlingsplanen utan direkt efter genomgången finns det elever som gör något som de inte ska, säger eleverna. Eleverna berättar också att de har pratat om könstillhörighet men att detta begränsats genom att diskussioner förts utifrån vilket kön personen har som de tycker om. Enligt lärarna har undervisningen gällande bland annat HBTQ inte fallit så väl ut i alla årskurser. Frågor som rör HBTQ och jämställdhet har dragit igång dåliga diskussioner och det har blivit värre efter att ämnet har tagits upp i dessa klasser, uppger lärarna. På grund av det har lärarna inte genomfört någon systematisk utvärdering av insatta åtgärder, säger en lärare. Lärarna uppger att det är vissa elevgrupper som är negativt inställda till arbetet gällande frågor som rör HBTQ och att de blir drivande inom elevgruppen. Som exempel uppges att förra läsåret föreläste Kakan [Hermansson] på skolan men föreläsningen fick avbrytas på grund av bråk och störningar, vilket säger lite om klimatet, uppger en lärare. Lärarna uppger också att det kan vara så att eleverna påverkas av sina föräldrar. Det poängteras att det är en tuff fråga på Tjörn och att det ibland blir svåra utmaningar med sociala strukturer. En lärare tillägger att Bleket är en del av samhället där homosexualitet är en het fråga och att just den typen av frågor därför utgör ett problem. En annan lärare uppger att hen tycker att skolan tidigare inte tydligt stått emot påtryckningar från föräldrar och elever. Det är viktigt för ungdomarna som går på skolan, att de har möjligheter att välja, säger läraren. Flera lärare säger att de har vänt och vridit på HBTQ-frågan men att de inte vet hur de ska komma till rätta med och tala om HBTQ-frågor utan att effekten blir motsatt den avsedda. Även elevhälsan uppger att de känner till att det finns en grupp elever som är negativt inställda till HBTQ-frågor och att de under förra läsåret tillsammans med Delta arbetade aktivt med detta. Elevhälsan nämner också att det under föregående läsår inträffat skadegörelse som var kopplat till HBTQ, exempelvis revs regnbågsflaggan som satts upp på skolan ner av elever. Efter det valde skolan att inte sätta upp flaggan igen då det uppfattades som en "trigger", säger elevhälsan. Därefter har frågan inte diskuterats, varken inom elevhälsan eller med arbetslagen. Elevhälsan uppger att lärarna kan ha tagit upp frågan i arbetslagen men de vet inte om det är så. En representant i elevhälsan uppger att det finns starka religiösa ställningar på skolan och i närsamhället, vilket krockar med HBTQ-frågor. "Det här är inte enkelt, lärarna har lagt det där någonstans och konstaterat att det är så det är här", uppger representanten i elevhälsan. Även rektorn uppger att han känner till att det finns elevgrupper som har en negativ inställning till HBTQ-personer och han bekräftar det lärare och elevhälsan uppgett att det är något som finns i samhället i anslutning till skolan. Som exempel uppger rektorn att eleverna inte vill gå till kommunens kultur- och fritidsverksamhet (Delta) för att de tycker att det är ett HBTQ-ställe. Rektorn uppger att han inte känner till om det för närvarande finns något värdegrundsarbete inom området eller om lärarna diskuterar frågan med eleverna under lektionerna eller inom arbetslagen. Rektorn känner inte heller till om det värdegrundsarbete som rör HBTQ och som gjorts tidigare terminer har utvärderats.

Trygghet

Skolinspektionens utredning visar att det inte är en trygg skolmiljö för alla elever på Bleketskolan samt att det råder en stark machokultur som pojkarna på skolan förväntas leva upp till. I intervjuer med elever, lärare, elevhälsa och rektor framkommer att det finns elever som inte känner sig trygga på skolan. Flera elever uppger i intervju att det är väldigt otryggt på skolan. Eleverna i årskurs 9 uppger att de tror att om man skulle fråga individuellt i klassen om eleverna är trygga så skulle nog några vilja svara att de inte var det men det vågar man inte säga högt i klassen. Lärarna vill inte att det ska vara otryggt och kränkande, uppger en elev. De säger till på mentorstiden och eleverna får tillbud (rapport hem) om de inte sköter sig men eleven tror att lärarna har gett upp. Frågan om trygghet tas upp på utvecklingssamtalen och eleverna har fyllt i en enkät men de har inte märkt att något arbete görs utifrån resultatet av enkäten, uppger eleverna. Enligt eleverna är det majoriteten killar som betar sig dumt. Killarna vill vara "coola" och gör det för att de själva ska få vara med och inte bli utfrusna. Eleverna i årskurs 8 uppger att det bland killarna förekommer mycket kränkningar. Killarna pratar mycket om vad som händer i omklädningsrummet, det är sexuella trakasserier och killarna kroppsidentifierar varandra samt säger saker som "bög" och "tjockis" om och till varandra, uppger flera elever i denna årskurs. Alla killar vill inte vara på det sättet men de vågar inte gå emot den starka gruppen, då riskerar de att själva bli utsatta, säger flera elever. En elev säger att hen tror att killarna känner sig otrygga och attackerade. Eleverna säger också att om det var en majoritet av tjejer i stället för som det är nu, att killar kallar varandra för könsord eller "tjockis" eller som använder "hets", skulle det bli mer aktuellt för lärarna att ta upp det som ett problem. Eleverna får i stället många kommentarer från lärare om att "det är så killar är". Om tjejerna "hetsar" skulle lärarna nog ha reagerat mer, uppger en elev. Många lärare accepterar att killarna betar sig illa mot andra, säger eleverna. Det är inte alla killar som gör saker men alla killarna får konsekvenserna, uppger en elev. Lärarna beskriver i intervju att det förekommer kränkningar på skolan och att tryggheten innevarande termin varierar mycket mellan olika klasser och det är främst i årskurs 8 som det finns elever som inte mår bra på grund av en otrygg miljö. I årskurs 9 är det lugnare, uppger en lärare. I likabehandlingsenkäten framkom att det var en massa incidenter som hände i tidigare årskurs 9. Det var fysiskt våld som kretsade kring en liten grupp, berättar en lärare. En lärare uppger att det finns några elever som det händer mycket kring, även på fritiden och att eleverna bär med sig det som händer på fritiden till skolan. Eleverna "pucklar på varandra" och har kontakt även utanför skolan, berättar en lärare. Representanter från elevhälsan bekräftar detta och uppger att de känner till att elever på nätet kommenterar varandra på ett nedlåtande, ibland kränkande sätt och att det har ökat, främst på fritiden. Det kan bli jobbiga härvor att reda i med elever som skyller på varandra, säger elevhälsan. Rektorn uppger i intervju att de i senaste trygghetsenkäten såg man att många elever upplevde en viss otrygghet. Det handlade om verbala kränkningar men också att man tagit sönder saker på skolan, säger rektorn. Rektorn uppger att det är störst otrygghet i en av årskurserna och att det handlar om pojkarna som är tuffa, kränker varandra och bråkar. Skolan har inlett ett arbete med kuratorn och ungdomssamordnarna som arbetar med elevgruppen som bråkar, säger rektorn. Där har de haft en del kränkingsanmälningar och rektorn har gjort polisanmälningar men det är en handfull elever det handlar om, säger rektorn. Det är klart att det kan

sprida sig men det har vi tagit tag i och vi arbetar med ärendena, uppger rektorn. Vi ska snart gå ut med trygghetsenkäten igen, säger rektorn.

I intervjuer med elever, lärare och biträdande rektor framkommer också att det finns ett grovt språkbruk mellan eleverna på skolenheten. Elever från flera olika klasser och årskurser uppger i intervju att det ofta förekommer grovt språk mellan elever och språket har blivit allt grövre, säger några elever. Det handlar också om öknamn, säger en elev. En elev berättar att det för hen beror på vem det är som säger något. Om det är en kompis så skrattar man, då förstår man att det är på skoj. Det är något annat om man inte känner personen, då är det inte lika kul, säger eleven. En elev uppger att det inte är ord som behöver vara "taskiga" men att det sägs för att det ska vara "taskigt". En annan elev uppger att elever kommenterar och "hetsar" ord som antingen har en koppling till hur en elev ser ut eller som har en koppling till elevens familj och bakgrund. Som exempel uppger en elev att om någon elev tycker att en elev ser smal ut kan den eleven till exempel bli kallad för skelett. Ytterligare en annan elev berättar att elever ropat elevens namn med olika dialekter och att det har varit "hets". Det har tagits upp i klassen av mentor men då blev det konflikter eftersom några elever bara tyckte att det var "töntigt" och inget att bry sig om, säger eleverna. En lärare berättar att det förekommer öknamn i varje klass och att några elever är hemma på grund av det. Den här terminen ska de fokusera på språkbruket och det är ett beslut som gäller för flera skolor i kommunen, uppger lärarna. De diskuterar området i trygghetsteamet och en av lärarna är med i ett nätverk tillsammans med andra skolor på Tjörn, där de bland annat pratar om språkbruk, uppger lärarna. I nätverket finns även ungdomssamordnare och ungdomskonsulter som inte är anställda av skolan men som ibland är på skolan. Arbetet har dock inte kommit igång ännu, uppger en lärare. Elevhälsan uppger i intervju att det finns en ambition att arbeta med språkbruk och hur man betar sig mot varandra. Skolan har tidigare haft det som ett tema men elevhälsan känner inte till om det är ett aktivt arbete som pågår under innevarande termin. Biträdande rektor bekräftar i intervju att de under innevarande termin i undervisningen ska arbeta med språkbruket. Där ska det implementeras olika tillvägagångssätt och det är trygghetsteamet tillsammans med ungdomssamordnare och ungdomskonsulter som tittar på metoder i det arbetet. De ska sedan informera lärarna när arbetet ska starta, men det har de ännu inte gjort, säger biträdande rektorn. Valet att arbeta med språkbruket kommer från resultatet av en enkät som genomfördes av skolan hösten 2018, i vilken det framgick att det var den typen av kränkningar som mest förekommer på skolan, uppger biträdande rektorn.

Av intervjuer med elever, lärare och rektor framkommer att vissa utrymmen på skolan upplevs som otrygga. Det är otryggt vid de så kallade A-och B-längan på skolan och eleverna kan inte gå förbi där utan att få kommentarer, blickar och krokben, uppger några elever. En stor killgrupp sitter vid klassrummen eller vid hissen och killarna håller för dörren eller så lägger de krokben för elever som går förbi, uppger några elever. En elev berättar att det har hänt att killar har tejpats fast små smällare i dörren och det kan kännas otryggt att gå förbi. En elev uppger att elever kastar saker på varandra och springer runt. Killarna pratar mycket om vad som händer i omklädningsrummet, berättar en elev. En lärare uppger i intervju att omklädningsrummen i idrotten är väldigt utsatta och att det under vissa dagar är extra

stökigt vid idrotten. De har byggt om där och det blev olyckligt med ombyggnationen av dörrar. Eleverna har förstört lås och det är inte en bra miljö, säger lärarna. Det saknas en vuxen när eleverna ska klä om, uppger lärarna. Rektorn uppger att han förstår att det upplevs som otryggt på skolan. Rektorn bekräftar också det eleverna och lärarna uppgett om omklädningsrummen och uppger att det har förekommit incidenter där. Rektorn uppger att han har försökt hitta någon vuxen som kan vara i omklädningsrummen för att garantera tryggheten. Det är vid tiden för tillsynen inte löst med någon vuxen vid omklädningsrummen, enligt rektorn.

Studiero

Av intervjuer med elever och rektor framkommer att det finns elevgrupper som har en studiemiljö som brister i studiero. Elever i en årskurs uppger att det är studiero på ungefär hälften av veckans lektioner och att det är olika beroende på ämnet. Eleverna uppger att i ett ämne är lektionerna tråkiga och att de då börjar prata i stället för att arbeta. Genomgångarna i det ämnet blir alltid stökiga, säger eleverna. En lärare har bra koll, berättar flera elever. Läraren är inte sträng men kan säga till och är snäll och rolig. Eleverna anser att det inte är någon annan lärare som arbetar på det sättet. En elev berättar att de i ett ämne har bytt lärare nästan varje termin. Speciellt i detta ämne är det så stökigt att eleverna har svårt att arbeta och hinna med sina uppgifter, säger eleverna. Lärarna brukar hota med att de ringer hem men det är inte alltid att det blir konsekvenser, säger en elev. I en annan årskurs berättar en elev att i hans klass är det väldigt stökigt och att det finns många elever som inte jobbar och utan istället springer omkring. Om läraren lämnar klassrummet för att hämta något blir det ännu mer stökigt. Ytterligare en elev uppger att ibland när lektionen är slut händer det att elever dröjer sig kvar och gömmer sig i klassrummet och när läraren sedan har låst klassrummet, släpper eleverna in övriga elever i klassrummet och då blir det stökigt. De elever som vill ha lugn och ro brukar fråga om de får sitta i grupprummet men det är bara de stökiga eleverna som får det, berättar en elev. En annan elev berättar att det är kaos på idrottslektionerna. Tjejernas omklädningsrum känns rent men det har hänt att killarna kommit in och kissat innanför dörren, berättar en elev. Dörrarna i gymnastiksalen går inte att låsa och många elever kommer in under lektionerna och springer omkring, berättar en elev. Det är alltid prat efter idrottslektionen om vad som har hänt, säger en elev. Rektorn uppger att han fått signaler om att det inte är studiero hos några lärare. I en klass där det inte är studiero har lärarna kontaktat rektorn. Rektorn planerar att göra klassrumsbesök i en årskurs där han hört att eleverna inte är nöjda med studieron.

Arbete mot kränkande behandling

Av Skolinspektionens utredning framkommer att det inte bedrivs ett aktivt och systematiskt arbete för att förebygga och förhindra kränkande behandling. Vidare framkommer att de åtgärder och insatser som tidigare terminer ingått i arbetet för att motverka kränkande behandling inte heller utvärderats eller analyserats för att se om de fått avsedd effekt. Resultat som redovisas i skolans Likabehandlingsplan visar att det under hösten 2018 förekom diskriminering, trakasserier och kränkande behandling och att det främst skedde i korridorer och klassrum. Flertalet kränkningar är verbala och kön anges som den vanligaste diskrimineringsgrunden. Eleverna uppger i intervju

att de i klasserna talat om de olika diskrimineringsgrunderna och att de känner till att det finns en likabehandlingsplan på skolan. Däremot har de inte arbetat vidare med några åtgärder mot kränkande behandling utan det bara är någon enstaka lärare som har pratat om frågor om kränkningar någon gång, säger eleverna. Flertalet elever uppger också att de skulle kontakta en lärare om de blev utsatta för en kränkning men de känner inte till vad som händer därefter. Oftast blir det ett "tillbud" vilket kan innebära att vårdnadshavare kontaktas eller att eleven får en tillsägelse av lärare eller rektor, berättar eleverna. I intervju med lärarna bekräftar de att tillbud används oftare än anmälningar om kränkningar. En lärare uppger att hen ser att det förekommer "smeknamn" i varje klass och att några elever är hemma på grund av det. En lärare uppger att hen tycker kollegiet tagit upp frågan vad en kränkning är men att hen är medveten om att alla lärare inte tycker samma sak. Kränkningar har diskuterats på arbetsplatsträffar relativt många gånger och de har diskuterat olika fall, berättar läraren. Lärarna uppger att de däremot är medvetna om att frågor som rör HBTQ och jämställdhet är känsliga ämnen och att detta dragit igång dåliga diskussioner bland eleverna och att de inte kommit fram till en lösning kring hur de ska hantera detta. Enligt lärarna har det inte heller gjorts någon utvärdering eller analys av tidigare insatta åtgärder för att komma tillrätta med kränkande behandling inom HBTQ-området. Elevhälsan uppger att det under innevarande termin kommit in mellan sju och tio anmälningar om kränkande behandling. Tidigare terminer har trygghetsteamet pratat med eleverna om vad en kränkning är men det har inte skett under innevarande termin, uppger elevhälsan. Elevhälsan säger också att inte heller de har pratat med eleverna om vad som kan utgöra en kränkning. Elevhälsan uppger därtill att de är osäkra på om eleverna på skolan känner till trygghetsteamet och vad deras uppgift är. En representant i elevhälsan uppger att hen är osäker på om rektorn tagit upp detta med eleverna. Inte heller i personalgruppen har frågan om vad som utgör en kränkning tagits upp i år, säger elevhälsan. Elevhälsan uppger att de nya obehöriga lärarna kommer till elevhälsan så fort de inte vet hur de ska göra. Elevhälsan uppger vidare att de inte kan säga att det pågår ett aktivt arbete på skolan för att förhindra att kränkningar sker, i alla fall inte som de känner till. Elevhälsan uppger också att de inte känner till vilket förebyggande arbete som pågår för att motverka kränkande behandling. Trygghetsteamet har beställt böcker om maktlekar och skolsköterskan och ungdomssamordnaren ska starta en killgrupp men det är ännu inte påbörjat, säger elevhälsan. Rektorn uppger i intervju att han känner till att det finns en homofob kultur på skolan och att det under tidigare terminer pågått ett arbete inom området. Rektorn känner däremot inte till om detta arbete har utvärderats eller om vidtagna åtgärder har analyserats för att se om de fått avsedd effekt. Som exempel på pågående arbete mot kränkande behandling säger rektorn att det finns åtgärder för att stävja att kränkande behandling förekommer. Till exempel har skolan en ungdomssamordnare och en person från kyrkan som är med i korridorerna på skolan. Sedan har de en kaféverksamhet som de fortsätter att satsa på och att utveckla för att skapa trygghet på raster vilket också är en insats, uppger rektorn. De försöker även att bjuda in Mimers hus (gymnasieskola i Kungälv kommun) som kommer till skolan och spelar teater med ett viktigt budskap om allas lika värde, berättar biträdande rektor.

Motivering till föreläggande som ingripande

Verksamheten vid Bleketskolan i Tjörns kommun uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Tjörns kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Grundläggande förutsättningar för skolenheten**Bedömning**

Skolinspektionen bedömer att elevhälsan inte främst arbetar förebyggande och hälsofrämjande utan att deras arbete framförallt handlar om åtgärdande insatser. Visserligen ger elevhälsan exempel på förebyggande och hälsofrämjande arbete som sker på skolenheten men det framkommer att elevhälsans kompetenser inte tas till vara i det arbetet. Tidigare har elevhälsan haft en mer aktiv roll i det förebyggande arbetet. I förhållande till de brister som finns inom dels området trygghet och studiero, dels värdegrundsarbetet är det särskilt allvarligt att elevhälsans arbete inte främst är förebyggande och hälsofrämjande.

Skolinspektionen bedömer vidare att skolbiblioteket inte används i undervisningen för att stödja elevernas lärande och kunskapsutveckling trots att det på skolan finns ett skolbibliotek.

Rättslig reglering

I skollagen anges att elevhälsan främst ska vara förebyggande och hälsofrämjande och att elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas.

I skollagen anges att eleverna i grundskolan ska ha tillgång till skolbibliotek. I läroplanen anges att skolans arbetsmiljö utformas så att alla elever, för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, ges aktivt lärarstöd och får tillgång till och förutsättningar att använda läromedel av god kvalitet samt andra lärverktyg för en tidsenlig utbildning, bland annat skolbibliotek och digitala verktyg. Skolbiblioteket ska användas som en del i undervisningen för att stärka elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens.

Utredning*Elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete*

Skolinspektionens utredning visar att elevhälsan inte främst arbetar förebyggande och hälsofrämjande utan att deras arbete framförallt handlar om åtgärdande insatser. I intervju berättar eleverna att de endast träffar elevhälsan då de gör besök hos skolsköterskan för kontroll av vikt och längd. En lärare berättar i intervju att skolsköterskan ofta inte är på plats på skolan eftersom hon har uppdrag på andra skolor. På frågan om elevhälsan medverkat vid exempelvis samtal om HBTQ-frågor är detta inget eleverna säger sig komma ihåg. Lärarna uppger i intervju att under våren föregående läsår var skolsköterskan ute och hade samtal med elever i tjej- och killgrupper. Det har av utredningen inte framkommit att den typen av samtal förekommit under höstterminen. En lärare berättar att från och med i år har årskurs 9 ett projekt som heter YAM (som rör psykisk ohälsa och suicidprevention) och i årskurs

8 genomförs ett projekt om Tanke och Hälsa. Det är elevhälsan som driver detta, uppger läraren. Dessa projekt är dock inget som eleverna i intervjuerna säger sig känna till. Elevhälsan berättar att de ännu inte startat upp projektet YAM på skolan. Projektet är beslutat på politisk nivå och arbetet inleds först på en annan skola i kommunen. Elevhälsan uppger att de hoppas hinna med en klass i årskurs 9 på skolan men säger också att elevhälsan på skolan är lite reducerade. Kuratorn uppger i intervju att hon tycker att det förebyggande och hälsofrämjande arbetet är eftersatt och att arbetet på grund av de många rektorsbytena hamnat på efterkälken. Hon skulle kunna gjort mycket mer, säger hon. Att elevhälsan inte kommit så långt i det förebyggande arbetet bekräftas även i intervjun av de övriga representanterna i elevhälsan. De uppger att Atene i årskurs 8 är ett exempel på en förebyggande aktivitet men att de inte är del i det arbetet utan att det är mentorerna som håller i det. Elevhälsan uppger vidare att de tidigare arbetat utifrån olika teman men att det arbetet inte längre pågår. De träffar arbetslagen när de är på plats och lärarna begär hjälp, säger elevhälsan. Elevhälsan uppger att de inte känner till vilket förebyggande arbete som pågår för att motverka kränkande behandling. Rektorn berättar att elevhälsan och rektor går ut i arbetslagen två till tre gånger per termin samt en extra gång vid behov. De diskuterar också elever på grupp nivå och lyfter elever som behöver mycket hjälp. Detta är ett exempel på förebyggande arbete, säger rektorn. Något ytterligare exempel på elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete ges inte av rektor.

Skolbiblioteket

Flera elever från olika klasser och årskurser uppger att de endast använder biblioteket för att låna skönlitterära böcker i svenska och i något fall även på engelska. I övrigt uppger eleverna att de inte använder skolbiblioteket i undervisningen. Lärarna uppger att de i princip inte använder biblioteket, varken i undervisningen eller för att låna skönlitteratur för läsning. Det beror på att det inte finns någon bibliotekarie, säger lärarna. I intervju med rektor framkommer att skolans bibliotek har öppet en dag i veckan. Rektorn uppger också att alla elever i årskurs 8 och 9 har läsning på schemat och att eleverna då är i biblioteket och lånar böcker. Rektorn säger vidare att han tänker att svensklärarna också använder biblioteket i undervisningen. Rektorn ger dock inget exempel på hur läraren använder biblioteket i undervisningen.

Motivering till föreläggande som ingripande

Tjörns kommuns verksamhet vid Bleketskolan uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Tjörns kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Områden där Skolinspektionen inte har funnit brister

Undervisning och lärande

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att Tjörns kommun uppfyller författningarnas krav inom undervisning och lärande.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att Tjörns kommun uppfyller författningarnas krav inom extra anpassningar och särskilt stöd.

Bedömning och betygssättning

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att Tjörns kommun uppfyller författningarnas krav inom bedömning och betygssättning.

Styrning och utveckling av verksamheten

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att Tjörns kommun uppfyller författningarnas krav inom styrning och utveckling av verksamheten.

På Skolinspektionens vägnar

X Helena Boëthius

Enhetschef
Signerat av: Helena Boëthius

X Gerd Pålsson Berg

Utredare/Föredragande
Signerat av: Gerd Pålsson Berg

I ärendets slutliga handläggning har även enhetsjurist Mahlin Hjerstrand och avdelningsjurist Charlotte Fagher deltagit.

Allmänt om tillsynen:

Mer om Skolinspektionens tillsyn hittar du på www.skolinspektionen.se

Bilagor

Bilaga 1: Fakta om Bleketskolan

Fakta om Bleketskolan

Skolinspektionen har genomfört tillsyn av Tjörns kommun under hösten 2019. Bleketskolan besöktes av Skolinspektionen den 8 och 9 oktober 2019.

Bleketskolan är en kommunal skolenhet belägen i Bleket i Tjörns kommun. Skolan har 205 elever fördelat på årskurs 7-9 med tre klasser per årskurs.

Skolan leds av en rektor som började sin anställning i samband med höstterminen, läsåret 2019/20.

Måluppfyllelse

Resultat av arbete mot kränkande behandling

Skolinspektionens elevenkät genomfördes med årskurs 9 våren 2019. Resultatet av elevenkäten visar att alla områden ligger under eller strax under riksgenomsnittet. Bleketskolans resultat inom; Grundläggande värden på skolan, Ordningsregler, Trygghet och Förhindra kränkningar ligger samtliga klart under riksgenomsnittet för årskurs 9. Indexvärdet (0-10) är för "Grundläggande värden på skolan" gällande Bleketskolan 4,8 (jämfört med rikets resultat 6,1). Resultatet gällande att "Förhindra kränkningar" är för Bleketskolan 4,6 (att jämföras med rikets resultat 6,5).